

PAŃSTWOWY TEATR
IM. STEFANA ŻEROMSKIEGO
KIELCE – RADOM
DYREKTOR I KIEROWNIK ARTYSTYCZNY
TADEUSZ BYRSKI

G. B. SHAW

Profesja pani Warren

SZTUKA W 4 AKTACH

1954

G. B. SHAW

George Bernard Shaw urodził się w r. 1856 w Dublinie, umarł w r. 1950. Żył więc lat 94.

Po ukończeniu szkoły średniej pracował przez pewien czas jako skromny urzędnik w jednej z dublińskich firm prywatnych. Mając lat 20 przeniósł się do Londynu. Tu zaczął zarabiać na życie jako pracownik firmy telefonicznej. Wkrótce jednak zamienił tę posadę na zajęcie recezenta muzycznego w dzienniku „Frelon”, a przy tym coraz więcej czasu poświęcał twórczości literackiej, pisząc powieści i dramaty.

Wtedy też rozpoczął działalność polityczną. Stał się agitorem socjalizmu w szeregach Federacji Socjal-Demokratycznej. Zdobył sobie podówczas rozgłos odczytem pt. „Złodzieje”. Złodziejami nazwał obszarników i kapitalistów.

Po pewnym czasie jednak wystąpił z Federacji i wspólnie z paroma ideowymi przyjaciółmi założył w r. 1883 „Towarzystwo Fabiańskie” („Fabian Society”). Towarzystwo to propagowało stopniowe, powolne przechodzenie wielkiej własności rolnej i przemysłowej w ręce państwa, bez rewolucji, bez walki z kapitalistami. Była to taktyka zwlekania, które miało przypominać zwleknięcie słynnego dyktatora rzymskiego Fabiusa Maximusa, zwanego Kunktatorem, w czasie drugiej wojny punickiej. W myśl tego programu rozwój powinien się odbywać w łonie państwa kapitalistycznego, na drodze reform ustawodawczych, na drodze pokojowego wrastania kapitalizmu w socjalizm.

Ta z gruntu fałszywa teza wynikała z niewiary w klasę robotniczą i niedoceniań jej roli historycznej. Shaw, podobnie jak wielu innych socjalistów angielskich rekrutujących się z szeregów inteligencji, w dużym stopniu opierał swoje poglądy na tej kapitulanczej tezie. Niemniej jednak od wczesnej młodości aż do schyłku życia wyrażał poglądy jak najbardziej demokratyczne, był zdecydowanym antykapitalistą i antymilitarystą. A że miał przy tym niepospolity talent literacki, zwłaszcza dramatopisarski, więc w twórczości swojej z całą pasją, z całą bezwzględnością piętnował wady nienawistnego ustroju społecznego.

Przedmiotem ostrej, chłoszczącej satyry Shawa stała się przede wszystkim chciwość i obłuda – religijna i obyczajowa.

sprzedajność sztuki i nauki, wreszcie rozkład rodziny i małżeństwa w społeczeństwie burżuazyjnym.

Chociaż krytyka Shawa często była powierzchowna, nie sięgała do istoty zagadnień i nie wskazywała drogi wyjścia z tragicznej sytuacji warstw uciemnionych, nie mówiła o sposobach walki ze złem społecznym – niemniej jednak budziła w ludziach samowiedzę i przygotowywała ich uczuciowo i rozumowo do chłonięcia postępowych idei naukowego socjalizmu. I w tym jest największa zasługa Shawa.

W r. 1931 Shaw odwiedził Związek Radziecki i wrócił stamtąd jako entuzjastyczny zwolennik Kraju, który pierwszy zbudował u siebie Socjalizm. Nie wpłynęło to jednak na zmianę „fabiańskich” zapatrywań Shawa. Oryginalny jako artysta, Shaw nie był nigdy równie oryginalny i głęboki jako myśliciel czy filozof.

Nie wszystkie sztuki znakomitego dramaturga utrzymały się w repertuarze teatrów angielskich i innych. Wiele z tych sztuk uległo zapomnieniu jeszcze za życia autora. Są jednak takie, które zwycięsko przeszły próbę czasu. Należą do nich: „Szczygli zaulek”, „Pigmalion”, „Lekarz na rozdrożu”, „Candida”, „Uczeń diabła”, Pierwsza sztuka Fanny”, „Cezar i Kleopatra”, „Joanna d’Arc”, „Major Barbara”, oraz „Profesja pani Warren”.

„Profesja pani Warren” została napisana w roku 1894. Niespełna czterdziestoletni Shaw znajdował się wtedy w okresie najżywszej, najbardziej zapalczącej działalności politycznej. Toteż nie szczędził ciemnych barw w odmalowywaniu ustroju społecznego opartego na wszechwładztwie pieniądza, gdzie panuje wyzysk człowieka przez człowieka, gdzie handel żywym towarem – byle dawał odpowiednie dochody – jest zjawiskiem zupełnie naturalnym.

„Profesja pani Warren” jako sztuka teatralna mieści się całkowicie w ramach pojęcia tzw. „realizmu krytycznego”. Autor nie nawołuje tutaj do obalenia nikczemnego ustroju, nie rzuca haseł rewolucyjnych, niemniej jednak obraz moralności mieszczańskiej, namalowany przez niego, wstrząsa wyobraźnią widza i budzi w nim głębokie refleksje, skłania do wniosków nader radykalnych.

Na scenie Teatru im. St. Żeromskiego grane były dotychczas następujące sztuki Shawa: „Candida” (1948), „Szczygli zaulek” (1949) oraz „Uczeń diabła” (1950).

J.

GEORGE BERNARD SHAW

Profesja pani Warren

○ S ○ B Y :

PANI WARREN	— { IRENA BYRSKA — MARIA HRYNIEWICZ - — WINKLEROWA
WIWIA — jej córka	— EWA RYBOTYCKA
PRAED	— MICHAŁ LEKSZYCKI
CROFTS	— <i>Rokosowski</i> — CZESŁAW JAGIELSKI
SAMUEL GARDNER	— EDMUND BIERNACKI
FRANK — jego syn	— J-RYSZARD KOTAS — JÓZEF ZBIROĆ

REŻYSER : **TADEUSZ BYRSKI** SCENOGRAF : **SALOMEA GAWROŃSKA**

KIEROWNICTWO LITERACKIE TEATRU : **JERZY JĘDRZEJEWICZ**

Koniec przedstawienia o godz. 21.30

CENA PROGRAMU 50 GROSZY

Tłoczono w Radomskich Zakł. Graf. w Radomlu, ul. Żeromskiego 49 Nr zam. 2219 5.000 egz.
Papier druk. sat. kl. 5 60 gr. form. 594x841 Druk ukończono dn. 29.9.54 L-5-16320 27.9.54